

IV P 116/23

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 października 2023 r.

Sąd Rejonowy w Toruniu - IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący sędzia Andrzej Kurzych

Protokolant stażysta Karolina Grudzińska

po rozpoznaniu w dniu 10 października 2023 r. w Toruniu na rozprawie

sprawy z powództwa **K. P.**

przeciwko **A. Z.**

o diety

zasądza od pozwanego A. Z. na rzecz powoda K. P. kwotę 990,00 zł (dziewięćset dziewięćdziesiąt złotych) tytułem diet z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 4 marca 2023 r. do dnia zapłaty,

oddala powództwo w pozostałym zakresie,

nadaje wyrokowi w punkcie I. rygor natychmiastowej wykonalności do kwoty 3.490,00 zł (trzy tysiące czterysta dziewięćdziesiąt złotych),

zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 2.700,00 zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem kosztów procesu z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty,

obciąża Skarb Państwa kosztami sądowymi.

sędzia Andrzej Kurzych

IV P 116/23

UZASADNIENIE

Powód K. P. w pozwie wniesionym w dniu 15 maja 2023 r. wniósł o zasądzenie od pozwanego A. Z. kwoty 47.284,14 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 4 marca 2023 r. do dnia zapłaty wraz z kosztami procesu.

W uzasadnieniu wskazał, że był zatrudniony u pozwanego w okresie od 15 kwietnia 2019 r. do 5 stycznia 2023 r. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku montera. Zgodnie z zawartą umową pracę miał wykonywać na terenie Polski. W okresie zatrudnienia powód był kilkakrotnie skierowany do pracy poza granicami kraju: do Chorwacji w okresie od 18 lipca do 13 sierpnia 2021 r. (26 dni), Holandii od 7 listopada do 4 grudnia 2021 r. (27 dni), Holandii od 7 grudnia do 21 grudnia 2021 r. (14 dni), Holandii od 8 maja do 20 czerwca 2022 r. (43 dni), Chorwacji od 6 sierpnia do 3 września 2022 r. (28 dni), Finlandii od 2 października do 5 listopada 2022 r. (34 dni), Finlandii od 9 listopada do 22 grudnia 2022 r. (43 dni). W trakcie wymienionych podróży służbowych pracodawca nie zapewniał powodowi

żadnego wyżywienia. Jednocześnie pozwany nie wypłacał powodowi przysługujących mu z tytułu zagranicznych podróży służbowych diet. Łączna kwota należny i niewypłaconych powodowi diet wynosi 47.284,14 zł.

Z tytułu pracy poza granicami kraju pozwany wypłacał powodowi kwoty 30,00 zł za dobę nazywając je dietami, ale nie miały one charakteru diet z tytułu zagranicznych podróży służbowych (choćby z uwagi na ich wysokość). Strony nie poczyniły w tym zakresie ustaleń nadających tym należnościom charakteru diet. Warunków wypłacania powodowi należności z tytułu podróży służbowych nie zawierały ani zawarta przez strony umowa o pracę, ani jakiegokolwiek zakładowe źródła prawa pracy.

Nakazem zapłaty z 22 maja 2023 r. Sąd Rejonowy w Toruniu nakazał pozwanemu, aby zapłacił na rzecz powoda dochodzoną pozwem kwotę (k. 24 akt).

W sprzeciwie od nakazu zapłaty z dnia 9 czerwca 2023 r. pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu. Pozwany potwierdził, że powód wykonał wskazane w pozwie podróże służbowe. Za każdym razem po zrealizowaniu podróży przekazywał na rzecz powoda stosowne diety, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Błędem pozwanego było to, że nie żądał on od pracowników pokwitowań przyjęcia środków pieniężnych otrzymanych tytułem diet.

Sąd ustalił, co następuje :

Pozwany A. Z. od 2010 r. prowadzi działalność gospodarczą pod nazwą Usługi (...). Jako miejsce prowadzenia działalności w (...) wskazana została G.. W ramach wskazanej działalności pozwany wykonuje prace budowlane i remontowe. Zlecenia były wykonywane na terenie Polski i zagranicą.

U pozwanego nie obowiązywał ani regulamin pracy, ani regulamin wynagradzania.

Pozwanemu w prowadzeniu firmy pomagała żona P. Z., która zajmowała się korespondencją z księgową i ZUS.

(dowodu:

przesłuchanie pozwanego – protokół elektroniczny z dnia 21 września 2023 r., k. 147-148 akt, od 01:17:03 do 02:06:32,

wypis z ewidencji – k. 8 akt)

Powód K. P. został zatrudniony przez pozwanego w dniu 15 kwietnia 2019 r. na podstawie umowy o pracę na okres próbny. Kolejna umowa o pracę, tym razem na czas nieokreślony, została zawarta w dniu 15 maja 2019 r. Zgodnie z umową o pracę z dnia 15 maja 2019 r. powód zajmował stanowisko monter. Do jego obowiązków należało wykonywanie prac montażowych i montażowo-budowlanych. Praca wykonywana miał być na terenie Polski wg zleceń pracodawcy. Powodowi przysługiwało wynagrodzenie za pracę w wysokości wynagrodzenie minimalnego. Umowa o pracę została rozwiązana w dniu 5 stycznia 2023 r. na mocy porozumienia stron.

(dowody:

umowy o pracę – w aktach osobowych,

świadcstwo pracy – k. 10 akt,

pismo z 5.1.2023 r. – k. 70 akt)

Oprócz powoda pozwany zatrudniał też innych pracowników, z reguły około 4-5. Część pracowników pracowała na stałe, a część była zatrudniana tylko na czas wyjazdów zagranicznych.

Pracownikiem pozwanego był M. G., który był zatrudniony w okresie od czerwca 2020 r. do września 2022 r., M. M. (1), który pracował w okresie od listopada 2021 r. do lutego 2021 r., S. S. (były szwagier pozwanego), który był zatrudniony w okresie od 2017 r. do 2021 r. i ponownie od września do grudnia 2022 r. M. K. pracował w okresie od stycznia do września 2019 r. i od stycznia do września 2021 r. K. L. został zatrudniony w dniu 19 września 2022 r. i nadal pracuje u pozwanego.

P. D. pracował na rzecz pozwanego w 2021 i 2022 r., lecz tylko w okresach wyjazdów zagranicznych (w 2021 r. – 1 wyjazd, w 2022 r. – 3 wyjazdy). Obecnie P. D. pracuje u pozwanego na stałe.

Praca w Polsce odbywała się w G. albowiem w innych miejscowościach. Polegała na montowaniu reklam, blendów, daszków, elementów elewacji zewnętrznych na obiektach, w których znajdowały się stacje benzynowe i restauracje (...). Za okres pracy w Polsce pozwany wypłacał pracownikom minimalne wynagrodzenie za pracę. Każdorazowo ustalana była jednak stawka dzienna i według niej było wypłacane wynagrodzenie za pracę. Powodowi za pracę w Polsce przysługiwała stawka dzienna w kwocie 170,00 zł w 2021 r. i 200,00 zł w 2022 r. Wynagrodzenie za pracę w Polsce w każdym przypadku było przekazywane na rachunek bankowy pracowników.

Jeżeli pracownicy pracowali na terenie Polski w podróżach służbowych, to początkowo pozwany kupował pracownikom obiad, następnie z tego zrezygnował i zaczął wypłacać, w tym powodowi, diety w kwocie 30,00 zł za dzień.

(dowody:

zeznania świadka M. G. – protokół elektroniczny z dnia 21 września 2023 r., od 00:34:12 do 01:03:42,

zeznania świadka M. M. (1) – protokół elektroniczny z dnia 21 września 2023 r., od 01:10:08 do 01:34:14,

zeznania świadka S. S. – protokół elektroniczny z dnia 21 września 2023 r., od 01:37:15 do 02:16:00,

zeznania świadka P. D. – protokół elektroniczny z dnia 21 września 2023 r., od 02:18:06 do 02:45:29,

zeznania świadka M. K. – protokół elektroniczny z dnia 21 września 2023 r., od 02:47:20 do 03:11:46,

zeznania świadka M. K. – protokół elektroniczny z dnia 21 września 2023 r., k. 145-146 akt, od 00:00:00 do 00:38:02,

przesłuchanie powoda – protokół elektroniczny z dnia 21 września 2023 r., k. 146-147 akt, od 00:39:14 do 01:17:03,

przesłuchanie pozwanego – protokół elektroniczny z dnia 21 września 2023 r., k. 147-148 akt, od 01:17:03 do 02:06:32)

Powód odbył podróże służbowe do Chorwacji w okresie od 18 lipca do 13 sierpnia 2021 r. (26 dni), Holandii od 7 listopada do 4 grudnia 2021 r. (27 dni), Holandii od 7 grudnia do 21 grudnia 2021 r. (14 dni), Holandii od 8 maja do 20 czerwca 2022 r. (43 dni), Chorwacji od 6 sierpnia do 3 września 2022 r. (28 dni), Finlandii od 2 października do 5 listopada 2022 r. (34 dni), Finlandii od 9 listopada do 22 grudnia 2022 r. (43 dni). Każdorazowo wyjeżdżała grupa około 4-5 osób (w różnych konfiguracjach), w tym pozwany, który pracował fizycznie na równi z pracownikami.

Podczas wyjazdów za granicę praca polegała wyłącznie na montowaniu reklam na obiektach, w których znajdowały się restauracje (...) Pozwany zapewniał transport na miejsce noclegu i transport między miejscem noclegu i miejscem wykonywania prac. Pracownik (np. M. G. i P. D.), który kierował autem otrzymywał z tego tytułu dodatek w wysokości kilometrówki.

Pozwany zapewniał również zakwaterowanie i pokrywał jego koszty. Pracownicy kupowali żywność we własnym zakresie. Aby ograniczyć koszty utrzymania przywozili żywność z Polski. Powodowi żywność z Polski wystarczała na około 3-4 tygodnie. Jeżeli wyjazd trwał dłużej, to dokupował żywność na miejscu.

Praca odbywała się codziennie, z reguły od 7:00 do 17:00 z dwoma półgodzinnymi przerwami, o 9:00 i 13:00. Zdarzała się praca w godzinach nadliczbowych. Pracownicy pracowali także w soboty, niedziele i dni świąteczne, lecz nie mieli takiego obowiązku. Zdarzały się czasami dni wolne od pracy, lecz wynikało z przyczyn organizacyjnych lub z obowiązujących w danym kraju zakazów.

Na początku każdego roku pozwany ustanie informował pracowników, jaka będzie stawka dzienna za pracę za granicą wraz z dietą (pozwany używał określenia delegacja). Przypominał o tym także przed każdym wyjazdem. Początkowo pozwany nie wypłacał diet. Po pewnym czasie je wprowadził, o czym poinformował pracowników. W przypadku wszystkich pracowników co do zasady obowiązywały takie same stawkiienne i kwoty diet. Wyjątkiem tu był, z uwagi na długi staż pracy, S. S., którego stawka dzienna była wyższa o 10-20 zł. W 2020 r. obowiązywała stawka dzienna 270,00 zł + 30,00 zł diety za każdy dzień. W 2021 r. i 2022 r. dniówka wynosiła 300,00 zł + 30,00 zł diety za każdy dzień. Co do zasady wysokość stawki dziennej i kwoty diety obowiązywała w takiej samej wysokości bez względu na kraj docelowy. W czasie wyjazdów do Finlandii w 2022 r. stawka była o 15,00 zł wyższa. W przypadku powoda stawka dzienna wraz z dietą za pracę w Finlandii wynosiła 345,00 zł.

Pracownicy, w tym powód, wiedzieli jaka będzie stawka dzienna i ile wynosi dieta. Nie zgłaszali w tym zakresie żadnych zastrzeżeń. Nie podejmowali też negocjacji w sprawie wysokości dniówki i diety. Często pracownicy nie zwracali uwagi na to, jakie należności są im wypłacane za dzień pracy, gdyż liczyła się dla nich tylko ogólna kwota za dzień pracy. Mogło się również zdarzyć, że pozwany mówiąc o wynagrodzeniu za wyjazdy zagraniczne z czasem przestał wydzielać kwoty dniówki i diety, co w przypadku młodszych stażem pracowników lub pracowników pracujących dorywczo stwarzało wrażenie, że za dniówkę przysługuje jedna kwota, a nie kwota, w skład której wchodzi dieta.

Za dzień dojazdu pozwany wypłacał pracownikom kwotę 100,00 zł, zaś w czasie powrotu kupował obiad i za powrót dzień kwota ta nie była wypłacana.

Za dzień przestoju pozwany bądź nie nie płacił, bądź wypłacał część stawki dziennej, ostatnio około 200,00 zł. Za ten dzień nie były wypłacane diety w kwocie 30,00 zł.

Za każdą godzinę pracy w godzinach nadliczbowych pozwany wypłacał dodatek w kwocie 40,00 zł w 2021 r. i 50,00 zł w 2022 r. Okresowo obowiązywał też dodatek za pracę w sobotę i niedzielę w kwocie 50,00 zł. Zdarzało się również, że pozwany wypłacał premie. Wahały się one w granicach od 100,00 do 400,00 zł. Pozwany w maju 2022 r. wypłacił powodowi premię w kwocie 200,00 zł.

Pozwany szczegółowo zapisywał w notesie informacje dotyczące wymiaru czasu pracy danego pracownika i poszczególne należności na jego rzecz. Każdego z pracowników dotyczyła odrębna strona. Po powrocie z zagranicy, z reguły po dwóch – trzech dniach, pozwany dokonywał szczegółowych rozliczeń i następnie dokonywał wypłat na rzecz pracowników. Okazywał wówczas pracownikom rozliczenie i tłumaczył z czego wynikają poszczególne kwoty. Pracownicy, w tym powód, czasami zgłaszali zastrzeżenia, które były na bieżąco rozstrzygane. Rozmowy te kończyły się zawsze polubownie. Na tle dokonywanych wypłat nie dochodziło do konfliktów.

Należności z tytułu podróży służbowych pozwany wypłacał zawsze gotówką nie podbierając od pracowników pokwitowania wypłaconych kwot. Wypłaty odbywały się samochodem służbowym, w domu pozwanego, przy bankomacie, z którego pozwany wypłacał pieniądze na rzecz pracowników. Pracownicy nie przedkładali jakichkolwiek rozliczeń podróży służbowych.

(dowody:

zeznania świadka M. G. – protokół elektroniczny z dnia 21 września 2023 r., od 00:34:12 do 01:03:42,

zeznania świadka M. M. (1) – protokół elektroniczny z dnia 21 września 2023 r., od 01:10:08 do 01:34:14,

zeznania świadka S. S. – protokół elektroniczny z dnia 21 września 2023 r., od 01:37:15 do 02:16:00,

zeznania świadka P. D. – protokół elektroniczny z dnia 21 września 2023 r., od 02:18:06 do 02:45:29,

zeznania świadka M. K. – protokół elektroniczny z dnia 21 września 2023 r., od 02:47:20 do 03:11:46,

zeznania świadka M. K. – protokół elektroniczny z dnia 21 września 2023 r., k. 145-146 akt, od 00:00:00 do 00:38:02,

przesłuchanie powoda – protokół elektroniczny z dnia 21 września 2023 r., k. 146-147 akt, od 00:39:14 do 01:17:03,

przesłuchanie pozwanego – protokół elektroniczny z dnia 21 września 2023 r., k. 147-148 akt, od 01:17:03 do 02:06:32,

notatnik – k. 152-160 akt)

Za okres pracy w Holandii od 7 listopada do 4 grudnia 2021 r. pozwany wypłacił powodowi kwota 2 razy po 300,00 zł tytułem „postojowego”, za okres pracy w Holandii od 8 maja do 20 czerwca 2022 r. jedną dniówkę postojową w kwocie 200,00 zł (za niedzielę), i za okres pracy w Finlandii od 2 października do 5 listopada 2022 r. dwie dniówki postojowe po 200,00 zł.

(dowody:

przesłuchanie powoda – protokół elektroniczny z dnia 21 września 2023 r., k. 146-147 akt, od 00:39:14 do 01:17:03,

notatnik – k. 152-160 akt)

Okolo 2-3 miesiące po ustaniu zatrudnienia u pozwanego M. G. dowiedział się jakie obowiązują stawki diet w przypadku zagranicznych podróży służbowych. Do tej pory był przekonany, że pozwany wypłaca diety zgodnie z obowiązującymi przepisami. Informację tę przekazał powodowi.

(dowody:

zeznania świadka M. G. – protokół elektroniczny z dnia 21 września 2023 r., od 00:34:12 do 01:03:42,

przesłuchanie powoda – protokół elektroniczny z dnia 21 września 2023 r., k. 146-147 akt, od 00:39:14 do 01:17:03)

Pismem z dnia 9 stycznia 2023 r. powód wezwał pozwanego do zapłaty w terminie 14 dni na jego rzecz kwoty 40.040,84 zł tytułem diet w podróżach zagranicznych (wezwanie dotyczyło także M. G. i w odniesieniu do tego pracownika opiewało na kwotę 22.778,96 zł).

Pismem z dnia 24 lutego 2023 r. powód ponowił wezwanie, tym razem żądając zapłaty kwoty 47.284,14 zł w terminie 3 dni od doręczenia wezwania (a na rzecz M. G. kwoty 30.022,26 zł) . Wezwanie zostało doręczone pozwanemu w dniu 28 lutego 2023 r.

Pismem z dnia 13 marca 2023 r. pozwany odmówił zapłaty podnosząc, że wszystkie należności zostały zapłacone, a jego błędem było, iż nie pobierał od pracowników pokwitowania zapłaty.

(dowody:

pismo z 9.1.2023 r. – k. 13-14 akt,

pismo z 24.2.2023 r. – k. 16-17 akt,

wydruk z systemu śledzenia przesyłek – k. 19 akt,

pismo z 13.3.2023 r. – k. 20-22 akt)

Sąd zważył, co następuje:

Stan faktyczny w niniejszej sprawie ustalono na podstawie dokumentów, których prawdziwości strony nie kwestionowały. Nie budziły one również wątpliwości Sądu.

Podstawą ustaleń faktycznych były również zeznania świadków M. G., M. M. (1), S. S., P. D., M. K. i K. L. oraz zeznania stron procesowych, tj. K. P. i A. Z.. Ogólnie rzecz ujmując Sąd uznał zeznania wymienionych świadków za wiarygodne, gdyż wypowiadali się oni spójnie i zgodnie. Pewne różnice w ich wypowiedziach, które zostaną przedstawione w dalszej części rozważań, w ocenie Sądu, dają się racjonalnie wyjaśnić i z tego względu nie podważają ich wiarygodności. Gdy chodzi o przesłuchanie stron procesowych, ocena wiarygodności zeznań powoda i pozwanego nie przedstawiała się jednolicie, co wynikało z ich skonfrontowania ze wcześniejszymi twierdzeniami zamieszczonymi w pozwie, a także w sprawie IV P 117/23. Kwestie te również zostaną szerzej przedstawione w dalszych uwagach.

Pozwany w toku procesu cofnął wniosek dowodowy dotyczący świadka A. P. i P. Z..

Zasadniczą kwestią sporną w niniejszej sprawie było to, czy pozwany zapłacił na rzecz powoda diety za okres zagranicznych podróży służbowych, a jeżeli tak, to w jakich kwotach. Daty, w których powód odbył podróże służbowe, mimo pewnych początkowych odmienności, ostatecznie nie były sporne między stronami. Pozwany przyznał, że poszczególne podróże służbowe odbyły się w datach wskazanych w pozwie.

Całościowa ocena zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, przy uwzględnieniu zeznań świadków i stron procesowych złożonych w niniejszej sprawie, a także w sprawie z powództwa M. G., IV P 117/23, prowadziła do wniosku, że co do zasady pozwany wypłacił na rzecz powoda diety z tytułu zagranicznych podróży służbowych w kwocie 30,00 zł za każdy dzień pracy za granicą za wyjątkiem dni tzw. postojowego. Za dni tzw. postojowego pozwany diet nie wypłacił, ograniczając się do wypłaty części uzgodnionej dniówki. Ze wskazanych zeznań wynikało także, że pozwany informował ustnie pracowników o wypłacaniu tzw. dniówek i diet, co pracownicy milcząco akceptowali. Nie uzyskały potwierdzenia dowodowego początkowe twierdzenia pozwanego, że kwoty wypłacane w związku z pracą za granicą zawierały w sobie diety w kwotach wskazanych w załączniku do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2190).

To, iż pozwany wypłacał na rzecz pracowników, w tym powoda, diety z tytułu zagranicznych podróży służbowych w kwocie 30,00 zł za każdy dzień pracy za granicą (za wyjątkiem dni tzw. postojowego) wynikała wprost przede wszystkim z zeznań świadka M. G., M. M. (1), S. S. i M. K.. Świadkowie ci, tak w niniejszej sprawie, jak i w sprawie IV P 117/23, kategorycznie twierdzili, że oprócz dniówki pozwany wypłacał wskazaną kwotę obok dniówki jako dietę w podróży zagranicznej. Twierdzenia te były jednoznaczne i nie budziły żadnych wątpliwości. Z zeznań tych świadków nie wynikało, aby ktokolwiek się temu sprzeciwiał, negował wysokość diety lub podejmował negocjacje w przedmiocie jej wysokości. Nikt też nie zastrzegł, że przyjmuje wskazaną kwotę, lecz tylko jako częściowe zaspokojenie roszczenia o zapłatę diety w podróży służbowej (sugerował to kilkakrotnie w toku procesu pełnomocnik powoda). Pracownicy przyjmowali te informacje do wiadomości i milcząco akceptowali.

Z zeznań wskazanych świadków nie wynikało również, aby dietą była cała dniówka wypłacana na rzecz pracowników, co było główną tezą forsowaną przez pozwanego w toku procesu. Być może pozwany miał takie intencje, o czym może świadczyć fakt (przy założeniu woli działania zgodnie z prawem) nieodprowadzania od wypłaconych kwot

dniówek należności publicznoprawnych, lecz nie zostało to w jakikolwiek sposób zakomunikowane pracownikom. Okoliczność ta wynikała tylko z zeznań pozwanego i nie uzyskała innego potwierdzenia dowodowego. Nie ma więc żadnych podstaw, aby twierdzić, że zostały w tym przedmiocie poczynione jakiegokolwiek uzgodnienia.

Gdy chodzi o zeznania świadka K. L., to postawa procesowa tego świadka wskazywała, że jest on osobą niedoświadczoną, która nie ma wiedzy w przedmiocie wysokości i struktury świadczeń z tytułu podróży służbowych. Świadek nie wiedział dokładnie, jakie należności mu były wypłacane, nie interesowało go to, gdyż liczyła się dla niego tylko końcowa kwota. Świadek wspominał wprawdzie, że pozwany wypłacał diety w ramach dniówki, lecz w ocenie Sądu do wypowiedzi tych nie można przywiązywać znaczącej rangi, gdyż mogły zostać one zainspirowane przez pozwanego. Świadek wprost stwierdził, że pozwany wyjaśniał mu sprawy dotyczące diet po tym, jak kwestia stała się zakładzie problematyczna (zob. zeznania na k. 145 akt).

Podobnie rzecz się przedstawiała, gdy chodzi o zeznania świadka P. D.. Świadek ten nie był w objętym sporem okresie związany na stałe z firmą pozwanego. Był zatrudniany dorywczo, do poszczególnych wyjazdów. Interesowała go tylko końcowa kwota do wypłaty. Z jego punktu widzenia nie miało znaczenia to, jakie elementy składowe ona obejmowała.

Reasumując, zeznania świadków K. L. i P. D. nie dostarczają szczegółowej wiedzy na temat wypłaty diet. Nie oznacza to, że nie ma miały one większego znaczenia poznawczego. Ujawniało się ono w konfrontacji z zeznaniami pozostałych świadków (a także stron procesowych). W ocenie Sądu, w początkowych okresach pracy powoda i świadków podział na dniówkę i dietę był wyraźnie zaznaczony. Pracownicy zdawali sobie sprawę, że kwota, która jest wypłacana za dzień pracy jest dwuelementowa, tj. że obejmuje ona dniówkę i dietę. Wiedzieli też, że dieta opiewa na kwotę 30,00 zł, zaś pozostała część wypłaty to dniówka. Pozwany o tym szczegółowo informował. Z czasem pozwany coraz częściej podawał informacje tylko o jednej kwocie końcowej bez wyodrębniania dniówki i diety. Zakładał, jak wiarygodnie zeznał, że, w przeciwieństwie do krajowych podróży służbowych, skoro owo wyodrębnienie nie ma znaczącego waloru praktycznego (ani od dniówki, ani od diety pozwany nie odprowadzał należności publicznoprawnych), to nie ma potrzeby informowania o tym pracowników. Zauważyć jednak należy, że praktyka ta nigdy nie doprowadziła do zmiany ustaleń odnośnie wypłaty diet w przypadku pracowników, w tym powoda, którzy byli informowani, że tego rodzaju należność na ich rzecz jest wypłacana. Wprost wynikało to z zeznań świadków M. G., M. M. (1), S. S. i M. K., także samego powoda.

W ocenie Sądu, zeznania powoda zasługiwały tylko częściowo na przypisanie im waloru wiarygodności. Powód w pozwie jednoznacznie twierdził, że otrzymywał diety w kwocie 30,00 zł. Potwierdził ten fakt podczas składania zeznań w charakterze świadka w sprawie IV P 117/23 (zob. k. 165 akt IV P 117/23), a następnie w początkowej części rozprawy w dniu 21 września 2023 r. (k. 138 akt) w sprawie niniejszej. W czasie składania zeznań powód twierdził jednak zupełnie inaczej wskazując, że dla niego „te 30,00 zł to był dodatek, premia”, a „pozwany mówił, że te 330,00 zł to jest dniówka. ... nie mówił, że to 30 zł to jest dieta”. Rozbieżności w wypowiedziach powoda były zatem ewidentne, co już samo w sobie czyniło je niewiarygodnymi. Zapewne owa zmiana wynikała stąd, iż w części wstępnej rozprawy Przewodniczący zwrócił uwagę stronom procesowych na treść art. 77⁵ § 3 k.p., co skutkowało koniecznością przemodelowania taktyki procesowej. Powód, znając już treść wskazanego przepisu, dostrzegł, że dotychczasowe twierdzenia faktyczne nie gwarantują mu sukcesu procesowego, stąd też dokonał wolty, która doprowadziła do zaprzeczenia wcześniejszym twierdzeniom faktycznym. W rezultacie Sąd uznał, że przytoczone zeznania powoda były niewiarygodne, gdyż powód wiedział i akceptował to, iż pozwany wypłaca kwotę 30,00 zł tytułem diety za dzień zagranicznych podróży służbowych.

Odnosząc się do zeznań pozwanego wskazać należy, iż podstawowym jego twierdzeniem faktycznym było, iż cała wypłacana przez niego dniówka była dietą. Pozwany konsekwentnie twierdził tak w odpowiedzi na pozew złożonej w niniejszej sprawie i w sprawie IV P 117/23. Na rozprawie w dniu 21 września 2023 r. (k. 138 akt), po pouczeniu o treści art. 77⁵ § 3 k.p., pozwany wskazał, że za okres podróży służbowych krajowych i zagranicznych wypłacał diety w kwocie po 30,00 zł. Późniejsze zeznania pozwanego również były niespójne, gdyż początkowo pozwany twierdził, że

traktował dniówkę jako dietę, a następnie, że wypłacał jako dietę kwotę 30,00 zł. Z tego względu ostatecznie również i te zeznania należało uznać za niewiarygodne.

Resumując, kierując się zeznaniami świadków M. G., M. M. (1), S. S. i M. K. Sąd uznał, że za okres zagranicznych podróży służbowych pozwany wypłacał pracownikom dietę w kwocie 30,00 zł za dzień podróży. Podział na dniówkę i dietę (delegację) z czasem w warstwie komunikacyjnej się zacierał, lecz nie doszło do odstąpienia od niego. Pierwotne ustalenia obowiązywały, gdyż pracownicy traktowali je za wiążące a pozwany nigdy od nich nie odstąpił.

Wbrew twierdzeniom pełnomocnika powoda, ustaleń tych nie dekomponuje fakt, iż za okresy przestoju pozwany wypłacał pracownikom część dniówki nie wyodrębniając w tym świadczeniu diety. W przypadku powoda taka sytuacja, zgodnie z zapisami w notesie pozwanego, miała miejsce 5 razy. W ocenie Sądu, praktyki tej nie należało lokować w warstwie stypulacyjnej, jak czyniło to pełnomocnik powoda. Inaczej mówiąc, nie decydowała ona o treści zaciągniętego przez pozwanego zobowiązania do zapłaty diet, lecz postrzegać ją należało jako niewykonanie zobowiązania do zapłaty dniówki w kwocie 30,00 zł (od 28 lipca 2022 r. w kwocie 38,00 zł). W tym zakresie pozwany nie respektował przyjętego na siebie obowiązku zapłaty diety za każdy dzień zagranicznej podróży służbowej. Na początku każdego roku i przed każdym wyjazdem wskazywał ile będzie wynosiła dniówka i dieta za każdy dzień podróży, na co pracownicy wyrażali milczącą zgodę. Następnie jednak odstępował od zapłaty diety tylko z tego względu, że pracownicy danego dnia nie świadczyli pracy. Okoliczność ta nie miała znaczenia z punktu widzenia obowiązku zapłaty diet (także w świetle przepisów kodeksu pracy i rozporządzenia wykonawczego), co oznacza, że powodowi przysługiwały umówione diety także za dzień postoju. Wracając na moment do argumentacji pełnomocnika powoda warto obrazowo wskazać, że zaniechanie zapłaty diet za okres przestoju było postępowaniem wbrew treści uprzedniego zobowiązania, a nie dlatego, że tego zobowiązania w ogóle nie było.

Kierując się treścią art. 278 § 1 k.p.c. Sąd pominął (postanowienie na k. 149 akt) zgłoszony przez powoda wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu księgowości. Rozstrzygnięcie niniejszej sprawy nie wymagało wiadomości specjalnych. Wystąpiła wprawdzie konieczność wykonania działań arytmetycznych, lecz były one na tyle proste (obrazować to będą dalsze rozważania), że było możliwe wykonanie ich bez pomocy biegłego.

Przed przystąpieniem do oceny prawnej ustalonych faktów należy przytoczyć treść art. 77⁵ k.p. Zgodnie z § 1 pracownikowi wykonującemu na polecenie pracodawcy zadanie służbowe poza miejscowością, w której znajduje się siedziba pracodawcy, lub poza stałym miejscem pracy przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z podróżą służbową. Stosownie do § 3 warunki wypłacania należności z tytułu podróży służbowej pracownikowi zatrudnionemu u innego pracodawcy niż wymieniony w § 2 określa się w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę, jeżeli pracodawca nie jest objęty układem zbiorowym pracy lub nie jest obowiązany do ustalenia regulaminu wynagradzania.

Zgodnie z przepisem art. 77⁵ § 4 k.p. postanowienia układu zbiorowego pracy, regulaminu wynagradzania lub umowy o pracę nie mogą ustalać diety za dobę podróży służbowej na obszarze kraju lub poza granicami kraju w wysokości niższej niż dieta z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju określona dla pracownika zatrudnionego w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej.

W myśl art. 77⁵ § 5 k.p. w przypadku gdy układ zbiorowy pracy, regulamin wynagradzania lub umowa o pracę nie zawiera postanowień, o których mowa w § 3, pracownikowi przysługują należności na pokrycie kosztów podróży służbowej odpowiednio według przepisów, o których mowa w § 2. W art. 77⁵ § 2 k.p. przewidziano, że minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, wysokość oraz warunki ustalania należności przysługujących pracownikowi, zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej, z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju. Rozporządzenie powinno w szczególności określać wysokość diet, z uwzględnieniem czasu trwania podróży, a w przypadku podróży poza granicami kraju - walutę, w jakiej będzie ustalana dieta i limit na nocleg w poszczególnych państwach, a także warunki zwrotu kosztów przejazdów, noclegów i innych wydatków.

Na podstawie upoważnienia zawartego w przepisie art. 77⁵ § 2 k.p., Minister Pracy i Polityki Społecznej wydał w dniu 29 stycznia 2013 r. przywołane już rozporządzenie w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej. W okresie od marca 2013 r. do 27 lipca 2022 r. wysokość diety w podróży krajowej wynosiła – 30,00 zł (§ 7 ust. 1 rozporządzenia), od dnia 28 lipca 2022 r. do 31 grudnia 2022 r. – 38,00 zł (§ 1 rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 30 czerwca 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej, Dz. U. z 2023 r., poz. 1465, dalej jako rozporządzenie), a od 1 stycznia 2023 r. – 45,00 zł.

Z art. 77⁵ § 3 k.p. wynika, że należności z tytułu podróży służbowej w przypadku pracodawców, którzy nie są objęci układem zbiorowym pracy, albo nie mają obowiązku wprowadzania regulaminu wynagradzania, a więc w przypadku takich m.in. pracodawców jako pozwany, określa się w umowie o pracę. W zakresie wysokości diety (i tylko diety), ustawodawca odstąpił od wzorca określonego w rozporządzeniu. Bez względu na to, czy podróż służbowa odbywa się na terenie kraju, czy też za granicą, jej wysokość nie może być niższa od diety „krajowej” przewidzianej w rozporządzeniu wykonawczym, co wynika wprost z art. 77⁵ § 4 k.p. Dopiero w przypadku, gdy u danego pracodawcy nie obowiązują żadne postanowienie umowne dotyczące wysokości diety, pracownikowi wykonującemu zagraniczne podróże służbowe będzie przysługiwać na podstawie art. 77⁵ § 5 k.p. dieta przeznaczona dla pracownika sfery budżetowej (zob. np. wyrok SN z 10.01.2007 r., III PK 90/06, OSNP 2008, nr 11-12, poz. 155 i postanowienie SN z 25.06.2019 r., II PK 168/18, LEX nr 2687716). Nie budzi przy tym wątpliwości, co wynika wprost z treści przepisu, że uzgodnienia dotyczące wypłaty diet mogą być dokonane w umowie o pracę i to nawet wtedy gdy u pracodawcy obowiązuje regulamin wynagradzania (wyrok SN z 13.08.2015 r., II PK 241/14, OSNP 2017, nr 7, poz. 80).

Przenosząc dotychczasowe rozważania na grunt niniejszej sprawy stwierdzić należy, co następuje.

Po pierwsze, pozwany nie miał obowiązku wprowadzania regulaminu wynagradzania i takowy w prowadzonym przez nią przedsiębiorstwie nie obowiązywał.

Po drugie, pozwany informował pracowników, w tym powoda, jaką kwotę w związku z podróżami zagranicznymi będzie wypłacał tytułem diety. W całym spornym okresie była to kwota 30,00 zł za dzień podróży służbowej. Pracownicy, w tym powód, milcząco akceptowali ten tryb postępowania, nigdy nie zgłaszali wobec niego żadnych zastrzeżeń, nie podejmowali negocjacji w sprawie podwyższenia kwoty diety, w szczególności nie żądali, aby ona odpowiadała kwocie diet zagranicznych wymienionych w załączniku do rozporządzenia. Przyjmowali wypłacane kwoty co do zasady bez żadnych obiekcji, w szczególności nie zastrzegali, że przyjmują diety w kwocie 30,00 zł, lecz traktuje je jedynie jako częściowe spełnienie świadczenia z tytułu należności w związku z zagranicznymi podróżami służbowymi. Ustalenia te obowiązywały do końca trwania umowy o pracę, tj. do 5 stycznia 2023 r. Ani powód, ani pozwany się z nich nie wycofał.

W ocenie Sądu, przedstawiony stan rzeczy należało potraktować jako umowne ustalenie warunków wypłacania należności z tytułu podróży służbowej w umowie o pracę w rozumieniu art. 77⁵ § 3 k.p. Zgodnie z art. 65 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p. oświadczenie woli należy tak tłumaczyć, jak tego wymagają ze względu na okoliczności, w których złożone zostało, zasady współżycia społecznego oraz ustalone zwyczaje. W myśl § 2 w umowach należy raczej badać, jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy, aniżeli opierać się na jej dosłownym brzmieniu.

Wynikające ze zgromadzonego materiału dowodowego intencje stron były w tym zakresie oczywiste. Pozwany zaproponował kwotę diety, a powód się na to milcząco zgodził nie zgłaszając aż do końca zatrudnienia żadnych zastrzeżeń w tym przedmiocie.

Nie podważa tego zapatrywania fakt, iż powyższe uzgodnienia poczynione zostało wyłącznie ustnie. Zgodnie z art. 29 § 2 k.p. umowa o pracę powinna być zawarta na piśmie, lecz jest to forma zastrzeżona wyłącznie dla celów dowodowych. Jej niezachowanie oznacza tylko tyle, że w postępowaniu sądowym stosuje się ograniczenia dopuszczalności dowodów

z zeznań świadków i przesłuchania stron, przewidziane w art. 74 § 1 i 2 k.c. oraz art. 246 i 247 k.p.c. Jednakże w sprawach z zakresu prawa pracy w rozumieniu art. 476 § 1 k.p.c., przepis art. 473 § 1 k.p.c. znosi stosowanie przepisów ograniczających dopuszczalność tych dwóch dowodów. W przedmiotowej sprawie nie było zatem przeszkód, aby treść uzgodnień w zakresie warunków wypłacania należności z tytułu podróży służbowej była dowodzona zeznaniami świadków i dowodu z przesłuchania stron.

Po trzecie, powód podnosił, że gdyby wiedział jaka jest wysokość diet z tytułu zagranicznych podróży służbowych określonych w załączniku do rozporządzenia, to nie przystałby na zaproponowaną przez pozwanego stawkę diety. Twierdzenie to obecnie nie ma żadnego waloru prawnego, skoro wypłacana przez pozwanego dieta odpowiadała co do zasady obowiązującym przepisom prawa (do 27 lipca 2022 r., a po tej dacie była zaniżona o 8,00 zł), które dopuszczają możliwość wypłaty diet z tytułu zagranicznej podróży służbowej w wysokości diety krajowej. Nie ma zatem pola do zastosowania art. 18 § 1 k.p., w myśl którego postanowienia umów o pracę oraz innych aktów, na których podstawie powstaje stosunek pracy, nie mogą być mniej korzystne dla pracownika niż przepisy prawa pracy. Ponadto powód nigdy nie wycofał złożonego w sposób dorozumiany oświadczenia woli akceptującego wypłaty diet w kwocie 30,00 zł. W szczególności nie powoływał się na to, że został wprowadzony przez pozwanego w błąd co do treści czynności prawnej (art. 84 k.c. w zw. z art. 300 k.p.). Nie złożył też oświadczenia w przedmiocie uchylenia się od skutków oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu (art. 88 k.c. w zw. z art. 300 k.p.). Niezależnie od tych uwag zauważyć także należy, że ze zrekonstruowanego stanu faktycznego nie wynikało, aby pozwany w jakikolwiek sposób wprowadzał pracowników w błąd.

Po czwarte, powód w toku procesu lakonicznie podnosił, że uzgodniona dieta nie pokrywała kosztów utrzymania ponoszonych przez niego w czasie zagranicznych podróży służbowych. Nawet pobieżna wiedza o kosztach utrzymania w ówczesnym okresie w Chorwacji, Holandii i Finlandii pozwala na przyjęcie, że rzeczywiście wypłacana kwota 30,00 zł dziennie mogła nie wystarczać na ich pokrycie. Powód nie podjął jednak żadnej inicjatywy dowodowej w kierunku wykazania rzeczywistych kosztów utrzymania w tym okresie. Twierdzenia powoda w tej mierze były ogólne i nie pozwalały na dokonanie jakichkolwiek choćby przybliżonych wyliczeń. Ponadto były one prekludowane w rozumieniu art. 205³ § 2 k.p.c., gdyż pojawiły się one dopiero na rozprawie, po upływie zastrzeżonego terminu prekluzyjnego. Wobec braku twierdzeń faktycznych powoda oraz stosownej inicjatywy dowodowej, Sąd uznał za zbędne podejmowanie działań dowodowych w tym zakresie z urzędu. Byłyby to bowiem działania dotyczące okoliczności spoza podstawy faktycznej powództwa, którą przecież Sąd, zgodnie z art. 321 k.p.c., jest związany, a ponadto inicjatywa Sądu w tej mierze ewidentnie służyłaby tylko stronie powodowej, a więc byłoby to działanie nacechowane stronniczością.

Po piąte, wypłacone powodowi kwoty tytułem diet w związku z zagranicznymi podróżami służbowymi przypadającymi w okresach przed dniem 27 lipca 2023 r. odpowiadały obowiązującym przepisom. Od dnia 28 lipca 2023 r. minimalna kwota diety opiewała na kwotę 38,00 zł. Pozwany przyznał, że nie wyrównał diet do tej kwoty. Powodowi przysługiwało zatem za każdy dzień podróży służbowych przypadających w okresie od 6 sierpnia do 3 września 2022 r. (Chorwacja), od 2 października do 5 listopada 2022 r. (Finlandia) i od 9 listopada do 22 grudnia 2022 r. (Finlandia), łącznie za 105 dni, dodatkowo po 8,00 zł za dzień, czyli łącznie kwota 840,00 zł (105 dni x 8,00 zł).

Po szóste, z poczynionych ustaleń faktycznych wynikało, że pozwany za okresy przestoju, które zostały odnotowane w jego kalendarzu, wypłacał tylko część dniówki. W wypłatach tych nie jest możliwe wyodrębnienie diety. W związku z tym za 5 dni przestoju powodowi przysługiwały 3 diety w kwocie po 30,00 zł i dwie diety w kwocie po 38 zł, czyli łącznie kwota 166,00 zł (przy czym kwota 16,00 zł została uwzględniona w wyliczeniach z punktu 5).

Łącznie od pozwanego na rzecz powoda podlegała zasądzeniu na podstawie art. 77⁵ § 3 k.p. w zw. z § 7 ust. 1 rozporządzenia kwota 990,00 zł (840,00 zł + 150,00 zł), o czym orzeczono w punkcie I. sentencji wyroku. W pozostałym zakresie powództwo zostało oddalone (punkt II. sentencji wyroku).

O odsetkach ustawowych za opóźnienie orzeczono na podstawie art. 481 § 1 k.c. w związku z art. 300 k.p. przyjmując początkową datę odsetek wskazaną w pozwie. Nie budzi wątpliwości, że roszczenie o zapłatę diet stało się wymagalne

znacznie wcześniej, co wynika z § 5 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego, z którego wynika, że pracownik dokonuje rozliczenia kosztów podróży krajowej lub podróży zagranicznej nie później niż w terminie 14 dni od dnia zakończenia tej podróży. Oznacza to, że diety winny być wypłacone w pierwszym przypadającym po rozliczeniu terminie płatności wynagrodzenia za pracę.

Orzekając o kosztach procesu Sąd miał na uwadze, że pozwany wygrał sprawę niemal w całości (w około 98%). W związku z tym kierując się regułą wyrażoną w art. 100 zd. 2 k.p.c. Sąd zasądził od powoda na rzecz pozwanego całość kosztów zastępstwa procesowego, tj. 2.700,00 zł (w § 2 pkt 5 w zw. z § 9 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2023 r., poz. 1964) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie.

O kosztach należnych Skarbowi Państwa orzeczono na podstawie art. 113 ust. 1 w związku z art. 96 ust. 1 pkt 4 a contrario ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2018 r., poz. 300 ze zm.) z uwagi na brak podstaw do obciążenia nimi stron procesowych.

Sędzia Andrzej Kurzych